

TÄHKE

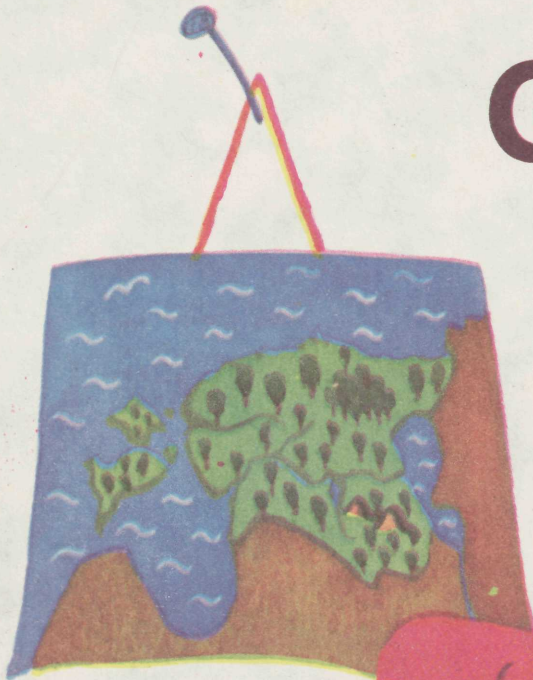
NR4
ISSN 0134 - 2266
1982

Gloobus

REIN PÖDER

Illustreerinud KELLI KAGOVERE

Gloobus on maakera tilluke poeg. Kui ta mulle toodi, mahtus ta ema turukotti. Gloobuse peale mahub tegelikult terve maailm ära ja seal oleme ka meie.

Isa ütles, et gloobusel on veel poolvennad, keda kutsutakse maakaartideks. Neid kaarte on palju, sest suur maailm ei mahu tavaliselt ühe kaardi peale ära. Kui need kaardid on kokku pandud raamatuks, siis kutsutakse seda atlaseks. Gloobuse sees on õhk, päris maakera asja ei tea keegi. Ei saa ju urgitsema hakata seda, mille peal ise elad ja kõnnid. Meie gloobus kukkus hiljaaegu aknalaualt maha ning talle läks mõra sisse. Isa ei pahandanudki. Ta ütles, et maailmas on lõhe nagunii olemas, olgu siis ka gloobuse sees. Ja veel lausus ta, et see kukkumine kujutas endast nähtavasti üht näitlikku maavärinat.

Gloobusel on ka telg, mida päris maakeral ei ole. See telg, mis on lihtsalt metallvarras, läheb ühes kohas gloobuse sisse ning tuleb teiselt poolt välja. Tänu sellele saab gloobus pöörelda.

Gloobuse telg teeb kaks auku gloobuse sisse. Need augukohad märgivad pooluseid, mille vanem nimetus on naba. Naljakas, eks! Poolused on maakeral hirmus külmad kohad. Nad teevad talle nohu. Aga ekvaator on nagu vöö ümber gloobuse ja teeb maakerale palavikku. Hea, et meie elame parajalt külma ja kuuma vahemaal.

Aga kõigest kõige toredam on muidugi mööda gloobust näpuga sõita. Merd on ju palju rohkem kui maad ning mõni maa on nii kummalise kujuga. Üsna lihtne on sõita ahvide maale, kus on küllaga banaane. Muidugi võib ära käia makaronisööjate maal. Nemad elavad suure säärsaapa moodi poolsaare peal ja see saabas muudkui togib üht saart nimega Sitsiilia.

Kas sa oled tähele pannud, et rootslased ja norralased elavad tiigri moodi poolsaarel, mis on kogu muu Euroopa peale nagu pahane. See maa aga, kus elavad hispaanlased ja portugallased, on kui kohver reisimees Euroopa kaenlas. Gloobuse teisel küljel võib näha kaksikuid. Need on kaks mandrit, kelle ühiseks perekonnanimeks on Ameerika. Nad on praeguseni peenikese nabanöoriga kinni. Las su isa näitab sulle seda.

Gloobuse pealt võib näha teisigi kentsakaid asju. Mõni saar on suur nagu vaal. See kõige suurem vaal on Gröönimaa. Vaiksel ookeanil on puha pefunimi, ta on tegelikult vägagi rahunu. Ja täis on ta muuseas nii imepisikesi saari, nagu oleks hulk kärbseid gloobust mustamas käinud. Aafrika aga on kunagi Lõuna-Ameerika kaisus maganud. Vaata ise, kui ei usu. See kaisusopp on siiani näha. Veel on Aafrikal oma sarv. Sellega ta nügib Araabiat.

Niisugused on gloobuse lood. Gloobus on mängult maakera. Aga päris maakera on kui elusolevus, ütleb isa. Ta sinised jõed on nagu sooned, järved ta silmad, mäed ta ribikondid ning liigesekohad. Halbu asju näeb ta peal ka. Vulkaanid on nagu Maa paised ja vistrikud, aga neid pole väga palju. Maa hingab tuulte ja formidega ning merehoovused uhuvad ta keha puhtaks. Aga muidu on ta ilus roheline, kui õige kõrgelt saaks vaadata. Ja sinine ka. Illus siiroheline maapall.

Minul on kerge mööda gloobust sõita, sest suured meresõitjad on kõik mereteed ette sõitnud ning igale poole nimesid ja aastaarve jätnud.

Gloobus on nii huvitav asi, et ma jään tihti magama, gloobus kaisus. Ma hoian siis tervet maailma. Ta meeldib mulle väga.

Vähemalt nädal aega rippus meie maja välisuksel kiri:

EMAD, ISAD JA LAPSED!
Tulge pühapäeval kell 11⁰⁰ majaiimbrust koristama. Tume korda mänguväljakud ja liivakastiid.
Majahoidja Miina

Poisid arutasid õhinaga, mida kõike võiks teha.

«Võrkpalliväljak tuleb korda teha. Minu isa lubas postid tuua ja kohale panna. Varsti saab võrku mängida,» ütles Andres. «Minu ema arvas, et muru peab kindlasti üle riisuma. Uus tuleb siis tugevam ja ilusam,» rääkis Rein.

«Minu isa tahab kaskedele toed panna. Näete, tuuled on mõne päris viltu lükanud,» ütles Jüri.

Poisid ootasid, mida Marko asjast arvab. Marko oli ebalev. «Meie sõidame pühapäeval suvilasse. Milleks majahoidja on, las tema koristab,» ühmas ta teistele.

Saabus pühapäeva hommik.

«Kõik kokku kaksteist,» loendas Andres õuele kogunenuid.

«Kas sa Mallet ka arvestasid!» küsis Andrese isa.

Oma nelja-aastast õde Andres muidugi ei olnud lugenud.

«Kuidas nii!» muigas isa. «Tema on meist kõige tublim, juba töötab.» Malle riisus väikese rehaga kord siit, kord sealt.

«Kaheksakümmend korterit, aga nii vähe teid ongi,» pomises tädi Miina labidaid ja rehasid jaotades. «Kas teised ei peagi seda maja koduks ja õue omaks?»

«Meestele raskemad, naistele kergemad tööd,» otsustasid poisid. Nii ka ülesanded jaotati.

Lõunatunniks olid võrkpallipostid püsti, muru üle riisunud, praht kokku kantud ja noored kased sirgu aetud. Rõõmsad tööhääled olid vahepeal abilisi juurde meelitanud. Poisid vaatasid ootavalt Marko akna poole, aga sealt ei paistnud kedagi. Ainult kardin liikus vahetevahel.

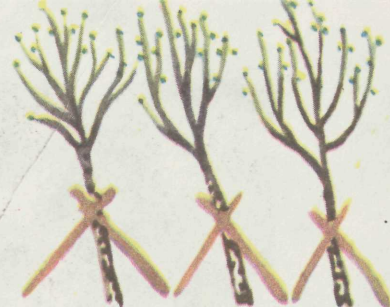
Õhtupoolikul keerutas kevadtuul puhtale murule ja teedele paberitükke. Keegi oli kusagil jälle prahti maha poetanud. Kes?

«No meist küll raudselt mitte keegi,» ütles Andres ja jooksis pabereid kokku korjama.

Ma usun, et tal oli õigus. See, kes ise midagi korda seadnud, oskab seda hoida.

Kodumaja

ELJU MARDI

AINO PERVIK

Pildistanud GUSTAV GERMAN

Kas mäletad seda juttu, milles lambakari aasal sööb ja hunt karja sekka kargab? Ja üks lammas ehmatusest kodu asemel metsa jookseb? Ja lepalind lambale ütleb: «Keera ots ümber!» Ja lammas teebki seda, teeb nii põhjalikult, et hundi hammaste ees ei ole enam LAMMAS vaid SAMMAL? Selle vigurliku jutu on kirjutanud Aino Pervik. Ta on kirjutanud muidki vigurijutte. Ta on kirjutanud kilkidest ja kelkudest ja seppadest ja kellest kõigist veel võid sa vigurijuturaamatust ise vaadata. Aino Perviku esimene lasteraamat «Kersti sõber Miina» ilmus pisut rohkem kui kakskümmend aastat tagasi. Nagu pealkirjast näha, oli see tüdrukute raamat. Mõnikord öeldaksegi Aino Perviku kohta tüdrukutekirjanik, sest enamiku tema teoste peategelased on tütarlapsed. Sellele vaatamata loevad neid suure huviga mitte ainult tüdrukud, vaid lisaks poistele ka päris suured inimesed. Aino Perviku kõige viimase lasteraamatu nimikangelane on jälle tütarlaps — nimelt mereröövli tütar Arabella. Varsti peaks see põnev raamat lugejateni jõudma. Aprillikuu neljandal nädalal saab Aino Pervik viiekümneaastaseks. Juubeli puhul soovib «Täheke» oma nii tüdrukutest kui poistest lugejate nimel

PALJU ÕNNE!

Hernetera

Aedades juhtub igasuguseid lugusid.

Ka see lugu juhtus ühes kenasti korras köögiviljapeenarde ja tugevate viljapuudega aias. Kõige lugupeetum selles aias oli laia oksakrooniga õunapuu, kes sügiseti kandis suuri punapõselisi õunu. Need andsid oma rõõmsameelse õunailuga jumet kogu aiale.

Õunapuud pidas juba ammu silmas roheline hernetera. Hernes polnud sugugi rahul, et tema tugeva puu otsas ei kiigu, vaid hoopis hernepeenral peab elama.

«Igaühel on õigus puu küljes kasvada ja õunaks hakata,» seletas ta teistele hernestele ning naaberpeenra ubadele. «Lõpuks kasvame me ju kõik ühes ning samas aias kõigile kuuluva päikese all. Kellelgi pole õigust ühtesid õunaks ja teisi herneks määrata.»

Oad kihistasid hernetera jutu peale naerda ja noogutasid tunnustavalt päid. Hernetera vennad ajasid end puhevile. Nende meelest oli herne jutt väga mõjuv. Üksnes herneste ema, nõtker õitsev hernevääti, kuulas hernetera rääkimist nukralt pealt. Ta teadis, et sügise tulekul peab tema kuivama ja järgmisel kevadel peavad ta hernelastest uued herneväädid kasvama, et maailm ka herneõisi ei unustaks. Muud ta ei mõistnud mõelda. Hernetera jutt tegi tal lihtsalt meele kurvaks. Herneterake oli aga kindlalt otsustanud ennast maksma panna ning suureks punaseks mahlast pakatavaks õunaks saada. Ta uuris õunte käest, kuidas need kasvavad ja püüdis kõike järele teha.

Üks õunake arvas, et hernest ehk kaun kammitseb. Seepeale ajas hernetera kauna lõhki ja kasvas sealt välja. Siis arvas teine õunake, et hernel ehk kest nii hästi venida ei taha kui nende õunakoor. Hernes hakkas oma kesta sikutama ja rebima, et see järele annaks ja tal kasvada laseks. Nõnda see hernes pingutas ja pingutas ning aina paisus ja paisus. Hernevääti nägi kohutavat vaeva, et nii rasket last õhus hoida. Maha poetada teda ei tohtinud, maas oleks küpsemata hernes mädanema läinud.

Sügiseks kasvas herneterast õige suur ümarik olend. Hernes ta küll enam ei olnud. Ta oli igatpidi õun mis õun, ainult seemneid polnud talle sisse kasvanud nagu õuntel. Sisemuse poolest jäi ta herneks. Idukese aga, selle koha, kus teised herved hakkavad kevadel võrset välja ajama, selle suutis ta ära kaotada, sest õuntel ju idusid pole. Nii et väliselt oli hernetera päris õuna moodi. Tema mureks oli üksnes see, et temast polnud tulnud punast õuna nagu õunapuu lastest, ta oli hernekarva roheliseks jäänud. Selles süüdistas hernetera oma ema, juba kolletama hakkavat hernevääti. Ta ütles, et ema pole talle piisavalt palju ja sobivalt head toitu muretsenud ega teda küllalt kõrgel valguse käes hoidnud.

Teised herved elasid vahepeal oma herneelu edasi. Neist kasvasid kopsakad küpsed herved. Kevadel ajasid nad õrnad võrsed päikese poole ja kui aeg kätte tuli, alustasid rõõmsat õitsemist. Nii, nagu on alati olnud.

Tiivad

HILLE KARM

EMA JA ISA EI RIIELNUD VALJU-HÄÄLI. NAD EI LAUSUNUD TEINE-TEISELE ÜHTKI SÖNA. AGA JUST SEE OLIGI TRIINU MEELEST KÕIGE KOLEDAM. NAGU SAHISENUKS LÄBI TOA JA AIA MUSTADE TIIBADEGA SUUR LIND.

TRIINU PÖGENES OMA TUPPA. TA KUULATAS MAJA VAIKUST. TAHTNUKS KELLEGAGI RÄÄKIDA. ASJU OLI TOAS PALJU. LEMMIKNUKK MADLI JA KÜMME TEIST NUKKU, ÜLESKEERATAV KATUSE-KARLSSON AKNALAUAL JA KARVASED LOOMAD RIIULIL... AGA NAD KÕIK OLID VAIT.

«TRII-NU...» KUULIS TÜDRUK ÄKKI SOSINAT. «TRIIINU AE, PROOVI MIND...»

OLI SEE TÕESTI PUNASTE ÖUNTEGA UUS PÖLL, VOLANGID NAGU TIIVAD ÖLGADEL KIKITAMAS JA PAELTEHV SELJA TAGA?

«SEO MIND ENDALE ETTE!» PALUS PÖLL.

TRIINU SÖLMIS PÖLLE ETTE.

JASIIIS... SIIIS TULI TUUL LAHTISEST TOAAKNAST. VÕTTIS ÖUNTEGA PÖLLEL PAELTEST, LAOTAS VOLANGID TIIBADEKS JA LÜKKAS TRIINU LÄBI AKNA ÖUE.

Illustreerinud JAAN TAMMSAAR

SEE OLI IMELINE, SEE LENNUTUNNE. NAGU UNES MÖÖDUSID KATUSED JA PUUD. TUUL ÖÖTSUTAS PEHMELT, PILVED LÄHENESID. OLI HEA JA KERGE OLLA. NAGU UNENÄOS.

«VIIGE MIND NÜÜD TAGASI!» PALUS TRIINU PUNASEID ÖUNU.

KODUAIAS OLI MIDAGI JUHTUNUD. EMA VAATAS MURELIKULT KUUSEHEKI TAHA. ISA TULI PUURIIDA ÄÄREST JA LAIUTAS NÕUTULT KÄSI. «TRII-NU! TRII-NU-UU!» HÖIKAS EMA. TA HÄÄL JÄI PUNASE PÖLLE PAELTESSE KINNI.

SIIIS PANI ISA KÄE ÜMBER EMA ÖLGADE. NII SEISID NAD PÄRIS TÜKK AEGA EGA MÄRGANUDKI TRIINUT, KES TIIVULISE PÖLLE LEHVIDES LÄHENES.

AGA TRIINU TEADIS: KUI EMA JA ISA NII SEISAVAD, ON SUUR MUST LIND NENDE JUUREST LÄINUD.

Midas Lehm

VLADISLAV KORŽETS

MILLAL SA VIIMATI
MAASIKAIID
SÕID?

AMMYY!

Lehm kuulas raadiot. Raadios rääkis karu, et kõige maitsvam toit on maasikad. Lehmale tuli kohe maasikaisu. Läks metsa alla. Väljas aga talv ja kogu maa lume all. Nägi lehma orav. Küsis: «Mida otsid, lehmake!» «Ikka maasikaid,» vastas lehm. «See olevat kõige maitsvam toit.» «Kõige maitsvamad on pähkliid,» ütles orav ja tõi lehmale pähkliid. Lehm toppis suu pähkliid täis ja hakkas sööma. Puhast koorepuru. Sülitas selle välja ning tuli metsast tulema. Kohtas koera. «Kus sa ilma loata käisid!» uuris koer. «Maasikal,» tunnistas lehm. «Maasikad pidid väga maitsvad olema.» «Lori puha!» haugatas koer. «Üle üdikondi pole miskit.» Ja koer lubas lehmale konti närida. Lehm näris ja näris, oleks äärepealt kõik hambad katki murdnud, aga maitsust suhu ei saanudki.

Vaatas lehm korra ka sea juurde. «Mis mureks!» uuris siga. «Ega sul juhtumisi maasikaid ole!» küsis lehm. «Või maasikaid...» naeris siga. «Solki peab sööma. Torka kärs mollid.» Lehm torkaski, tõmbas aga kohe jälle välja. «Ma sööks siiski paremaid maasikaid...» ütles ta. «Siis pead metsa karu juurde minema,» arvas siga. Lehm läskis. Jõudis karu koopani. Koputas. Ootas, siis koputas veel. Lõpuks tuli karu välja. «Oli midagi tarvis või!» uuris ta ja haigutas. «Ma tahaksin natuke maasikaid maitsta,» palus lehm. «Nüüd, keset talve...» imestas karu. «Kas sul häbi ei ole? Ajad karu südatalvel üles, et teda narrida...» «Ma tõesti tahaksin maasikaid...» pomises lehm. «Kasvõi suutäie. Sa ise rääkisid raadios, et maasikad on väga maitsvad...» «Eks nad ole jah, aga kui päris aus olla, siis lehmad maitsevad mulle kah,» mõmises karu. Lehm vaatas, kuidas koju sai. Kodus istus ta korra ja tõmbas hinge. Seejärel tõstis lauale sületäie kuivi heinu. Hakkas matsutades sööma. Pani ka raadio mängima. Raadios rääkis rott, et pole maailmas maitsvamat toitu kui korralikud kingatallad.

Ühel isal oli kaks poega. Kui isa suri, asusid pojad pärandust jagama. Vanem vend võttis endale maja, viljapuud ja kariloomad, nooremale ei jäänud midagi järele. Tuli tal vanema venna juures sulaseks hakata. Töötas päeval ja ööl, aga vanem vend ei raatsinud talle korralikult süüagi anda. Ükskord saatis vanem vend noorema venna metsa puid raiuma. Nooremal juba palju puid raiutud, kui janu tuli kimbutama. Läks noormees jõe kaldale, tahtis kõhuli kaljupangale heita, kuid libises ja kukkus vette. Ise rabelles ikka kuidagi kuivale, aga kirve pillas jökke. Püüdis küll kätte saada, aga mine võta jõepõhjast kinni. Suures hädas hakkas noormees jõega pahandama: «Anna mu kirves tagasi. Vanem vend lööb mu maha, kui kirveta koju lähen.»

Äkki vaatab, halli habemega vanamees astub kalju varjust välja, kõnnib vette, rehitseb mööda jõepõhja ja viskab kaldale kuldvarrega kirve.

«Näe, kus sinu kirves!»

Noormees pead raputama.

«Ei, see pole minu kirves. Aga võorast ma ei võta.»

Vanamees kõbab uuesti mööda põhja, viskab hõbevarrega kirve kaldale.

«Leidsin. See on sinu kirves.»

Noormees jälle vastu.

«Ei. See pole minu kirves. Aga võorast ma ei võta.»

Vanamees uuesti otsima. Viskab vaskvarrega kirve kaldale.

Aga noormees raputab ikka pead.

Viimaks vanamehel ometi õige kirves käes. Noormehel hea meel.

«Ole meheks aitamast. See on tõesti minu kirves.»

Vanamees andis ka kõik ülejäänud kirved noormehale ja kadus niisama ootamatult, nagu oli ilmunudki.

Kõndis noormees kirvestega koju, rääkis ära kõik, mis oli juhtunud. Vanemal vennal kade meel. Võttis järgmisel päeval kirve õlale, läks ka puid raiuma. Aga raiuma ei hakanudki, viskas kohe isa kirve vette. Ise karjub.

«Oi, oi, head inimesed! Kirves kukkus jökke. Mis nüüd saab!»

Jälle hall habemik nagu maa alt hädalise ees. Ja jälle valmis abistama.

Kobab, kobab jõepõhjas, kuni tõstab kuldvarrega kirve pea kohale.

«Vaata hoolega, kas see on sinu kirves.»

Vanemal vennal hakkas ahnusest lõug värisema.

«Minu, minu, anna aga ruttu siia!»

Hallhabe ei andnud.

«Valevorst! Sa pole endagi kirvest väärt!» käratas ta, viskas kuldvarrega kirve vette tagasi ja oli samas kadunud.

Gruusia muinasjutu järgi ümber jutustanud JAAN RANNAP

Illustreerinud HILLAR METS

Kurb lugu ENO RAUD Kassi ja hiire mäng

KERSTI MERILAAS

MATS KÜKITAS MAAS
OMA ASJADE JUURES:
HOMME LÄHEB TA KOOLI,
SAAB KOHE SUUREKS.

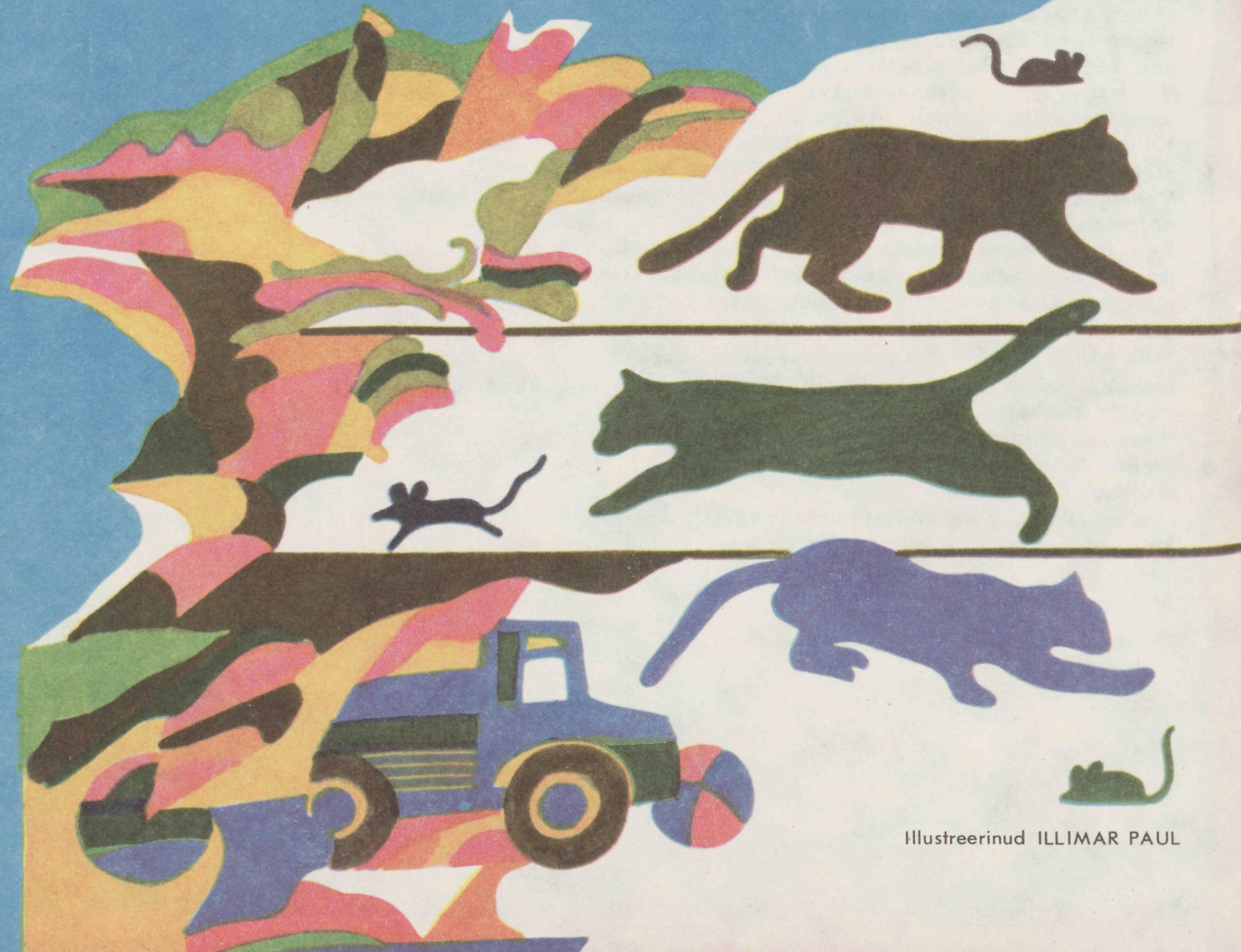
SEAL SUURTE SEAS SUURENA
KOOLIPINGIS
TA ISTUB — JA MÄNGUD
NÜÜD ÄRA KINGIB.

JA KINKISKI: ENAM
TA NEID EI NÄINUD.
PAAR NÄDALAT VAEVALT
SAI KOOLIS KÄIDUD,

KUI MÖISTIS: EI SAADA JU
PÄEVAPEALT SUUREKS.
OH OLEKS NEED ASJAD
NÜÜD JÄLLE TA JUURES!

TA NATUKE NUTTIS;
EI ABI MINGIT!
JA TUSASELT TAMMUS TA
TUBADES RINGI.

KORD HAKKASID KASS JA HIIR KASSI JA HIIRT MÄNGIMA. NAD
MÄNGISID NIIVIISI, ET HIIR OLI HIIR JA KASS OLI KASS. HIIR
JOOKSIS KASSI EEST ÄRA JA KASS AJAS HIIRT TAGA.
VIIMAKS SAI KASS HIIRE KÄTTE.
«NÜÜD ON MÄNG LÄBI!» ÜTLES HIIR.
«ÕIGUS!» ÜTLES KASS. «NÜÜD ALGAB TEGELIK ELU!»
NING KASS SÕI HIIRE ÄRA.

Illustreerinud ILLIMAR PAUL

Kanakull KALJU KANGUR Vanaema

ÜLE ÕUE LANGES VARI...
KÖSS-KÖSS, KANAKARI,
ÄRA SELLEST HEITU,
PÕÖSASSE POE PEITU!

SIIS, KUI VANAEMA LÄHEB
TOOMA PIIMA,
PÖLLETASKUSSE TA PANEB
PILLE JA KRISTIINA.

SEAL NAD KAHEKESI
PILLERKAARITAVAD,
PEITUST MÄNGIVAD JA KEKSU,
MOOSI VAARITAVAD.

EHMUB VANAMEMM SIIS:
OH-OH SEDA RISTI,
MOOSISED ON LAPSELAPSED
ÜLENISTI.

Hirm

KÕU SEE TULI KÄRKIDES,
SUUR JA LAI,
PESUNÕÖRIL SÄRKIDES
HIRM VÕIMUST SAI.

PLAGISEDES VISKUSID
SIIA-SINNA,
LAHTI ENDID KISKUSID,
ET PEITU MINNA.

JOOKSIS KAMBRIST ÜLLE
NEILE APPI,
KAHMAS KÕIK NAD SÜLLE,
PEITIS RIIDEKAPPI.

VIIVI VARIKSAAR

Vaatlus ja katse

Lille tänavas asub väike roheline maja. Silti lugedes imestasin: «Tartu Noorte Loodusesõprade Maja», ja nii pisike. Kuulsin, et siin käib koos kuussada loodusehuvilist. Et nad kõik ära mahuksid, käib töö argipäeviti kella üheksast hommikul üheksani õhtul.

Leidsin tunnist õpetaja Aino Ausmehe ja lapsed, kes tulid siia majja sügisel. Õpetaja rääkis neile kõigepealt, et loodusega sõbraks saada on vahest isegi keerulisem kui pinginaabriga. Sest loodus nagu iga teinegi sõber tahab, et teda tuntaks, hoitaks, armastataks; et temaga arvestataks. Ning kõige tähtsamast — looduse tundmaõppimisest alustatigi.

Õpetaja lausus: hea loodusesõber peab olema väga kannatlik. Sest kõigepealt õpitakse loodust tundma vaatluse teel. Ja selleks jätkugu püsivust. Vaatlemine pole sama mis vahtimine. Teinekord vahid tunnis aknast välja, ei kuule õpetaja juttu ega märka õieti sedagi, mis õues toimub. Vaatlus on mingi sündmuse, eseme või taime väga tähelepanelik uurimine. Näiteks tahad teada, mitu korda tunnis pääsukesed oma poegadele toitu toovad. Siis pead üsna vagusi pesa ligidal istuma ja kõik korrad üles märkima. See nõuab parasjagu kannatust. Eriti siis, kui kõht tühjaks läheb ja ema ütleb: mina pole pääsukese ema ja õue süüa ei too.

Õpperuumi akna all seisab saja-aastane tamm, mis on looduskaitse all. Sügisel mõõdeti tüve ümbermõõtu, hinnati silmaga võra laiust, katsuti paksu puukoort.

Tihti käiakse ekskursioonidel. Külastatud on zooloogiamuuseumi, botaanikaaeda, uuritud Toomel kasvavaid puid ning põõsaid. Esimesed pikemad sõidud tehti Pangodi ja Saadjärve äärde. Seal sai kõvasti joostud. Aga uuriti ka, missugused taimed kasvavad soos, niidul, orus, mäel. Enne ei osatudki tähele panna, et igal pool erinev taimestik on. Üks rohi kõik. Järgmisel suvel vaatab kõigile rohu seest palju nimepidi tuffavaid taimi vastu. Et nimed meelest ei läheks, uuritakse talvel herbaarlehti. Nendega ümberkäimise kunst saadi ka siin selgeks. Kaustik tuleb kapist ettevaatlikult välja võtta. Kuid herbaarleht ümbrikust välja tõmmata — see nõuab juba eriti õrnu käsi, sest kuivatatud taim on hästi habras. Loodusega tehakse lähemalt tutvust ka katselisel teel. Ivo katsetas maal vanaema juures, kas oinaga saab ratsutada. Saab küll. Aga katse andis kolm erinevat tulemust: nii vanaemal, Ivol kui oinal jäi asjast oma arvamus.

Loodusesõprade majas hakatakse katseid tegema siis, kui ollakse juba suuremad ning targemad.

Kassikakk

ÖÖKULL

FRED JÜSSI

Palju aastaid tagasi juhtunud kauges metsakurus jube lugu. Ühel pimedal sügisööl, kui tuul puudes kohas ja üksiku metsamaja aknaaagid pahaendeliselt nagisesid, nutnud metsas väeti laps. Inimesed, kes last otsima läksid, ei leidnud teda kuskilt. Nutt aga kostnud läbi tuulekohina ikka kord siit, kord sealt. Siis saadetud metsavahi järele. Metsavaht võtnud oma vägeva lambi ühes ja tulnud otsijatele appi. Üheskoos leitudki beebi lõpuks metsast üles: istunud kõrgel kuuseoksal ja vahtinud ülevalt alla. Aeg-ajalt teinud noka lahti, nutnud jälle väikese nutu, kuni lõpuks ära tüdinenud ja sootuks minema lennanud.

Nutja ei olnud keegi muu kui öökull, küllap kodukakk, sest tema teeb sügisöödel nutuhääli. Teevad ka mõned teised kakud, ainult et kodukakk on öökull, keda inimene kõige sagedamini kodu juures kuulda võib. Kakkudeks kutsutakse öökulle sellepärast, et neil on ümar pea ja lühikesevõitu saba. Kui kakk oksal või posti otsas istub, siis tuletab ta tõepoolest kangesti meelde kaku ehk leivapätsikest.

Eestimaal elab seitse liiki öökulle. Mõnikord tuleb talveks põhjamaalt veel paar liiki juurde. Kõige väiksem kakk — värbkakk — ei ole varblasest suurem, aga kassikakk on suur kui hani. Kakud on ööllinnud. Nad lendavad jahile siis, kui hämardub. Sellepärast nad öökullid ongi. Öökullid näevad öösiti palju-palju kordi paremini kui päevased linnud. Ka näevad nad paremini kui inimene. Aga näiteks toas, millel pole aknaid ja kus valitseb päris pilkane pimedus, ei näe öökullidki midagi.

Öökullid peavad jahti hiirtele ja teistele neljajalgsetele ning mõnikord kütivad ka linde. Iga öökull valib saagi oma jaksu järgi: värbkakk võtab maast hiire või oksalt tihase, kassikakk saab vaevata metspardist ja jänesest jagu. Et öösiti metsas vaikus valitseb, siis ei tohi hiir kuulda lendava kaku tiivalööke. Ei kuulegi, sest öökulli pehmed suled ei tee lennul vuhinat. Öökull ise aga kuuleb kaugelt ära kõige väiksemadki kröbinad. Iseäranis hästi on varakevadel kuulda hiire kröbistamine kuivanud rohus ja lehtedes. Öökullil on nii terav kuulmine, et ta võib hiire ära napsata isegi õhukese lume alt.

Kodukaku kevadlaulu kuulduv parkides, met-

Karvasjalg-kakk

satukkades, kalmistutel ja äärelinnades juba veebruarikuus. Märtsis peidab ta kuskile puuõõnde munad. Pojad kooruvad aprillikuus ja hakkavad näljastena toitu nõudma. Siis on just parajasti see aeg, mil hiire kröbin kuivanud lehtedes vaikselt ööl saja sammu taha kuulda ja saaki hõlpus tabada. Öökulli pidasid vanad roomlased oma tarkusejumalanna Minerva linnuks. Sellepärast räägitakse veel meie päevilgi öökullist kui tarkuselinnust.

Agarate hiireküttidena on öökullid põllu- ja metsameestele suureks abiks. Seepärast on kõik öökullid looduskaitse all.

Kui sina veebruari- või märtsiõhtul juhtud pargipuude vahel kuulma nuuksumist, siis ära väetit last küll sealt otsima mine. Nuuksuja pole ju keegi muu kui kodukakk, kes liginevat kevadet kuulutab.

Connorsite pere pesamuna Betsy on seitsmeaastane elavaloomuline ja jutukas tüdruk. Lapsed Ameerikas paistavad olevat üldse väga seltsivad. Pole ühtegi neist märganud külalist võõristamas ega ema seeliku varju pugemas. Täna aga on külalisi palju: Connorsite korterisse Washingtoni äärelinnas on kogunenud kuulsa neegerlaulja Paul Robersoni nime kandva rahupooldajate seltsi liikmeid, nii mustanahalisi kui valgeid. Nad võtavad vastu meid, Nõukogude — USA Sõprusühingu saadikuid. Vesteldakse, juuakse teed, lauldakse. Tädi Linda loeb oma luuletusi. Suuremad lapsed on kogunenud Betsy venna ümber. Saan jutujärjele Betsyga, kes lubab näidata oma tuba.

Kingin Betsyle mälestuseks väikese Vigri. «Kas sul endal on selline loom?» pärib tüdruk. Seletan nagu õskan, et ega hüljest naljalt kodus pidada saa, et see on mereloom. Et hüljes on kui väike WHALE (vaal), ja et selle looma ingliskeelne nimi SEAL kõlab nii, nagu eesti keeles kutsutakse okaslooma siili. Aga see Betsyle suurt ei ütle, sest siile Ameerikas ei ole. Pealegi ei armasta tüdruk pikka juttu kuulata. Ta tahab muudkui küsida. Ta päribki, miks me sest loomast kujukesi teeme, kas me nende ees palvetame, nagu ta on kuulnud mõnel pool tehtavat. Mina siis jälle vastu, et loomakujude ees palvetati ehk väga ammu. Seletan, et hülgepoeg oli hoopis olümpiapurjetajate õnneloom.

Betsy mängumaa on ta väike vaip-põrandaga tuba. Asju on seal palju, mõned neist kipuvad vallatult hulkuma mööda naabertubasid. Emale ei meeldivat see kohe põrmugi ja Betsy olevat kõige üleannetumata oma loomadest, suurt vahtkummist grislikaru, isegi karistanud.

Õhtujuttu Betsyga

Illustreerinud VLADIMIR TAIGER

Nüüd on Betsy lemmikharrastuseks saanud lugemine ja asjaldi on rahulikumaks muutunud. Küsin, kas Betsyle meeldib rohkem mängida toas või õues. Tüdruku hämmel-

dunud pilgust mõistan, et olen küsinud rumalasti. Kus seal õues mängukohta leiaks — kahekorruselised, täpselt üht nägu majad on üksteises kinni, nende ja tänava

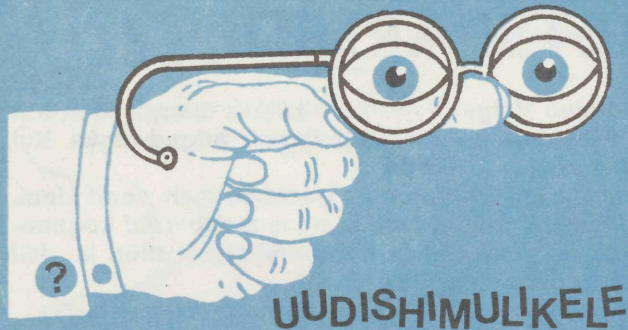
vahele mahub auto seisuplatsi kõrvale vaid pisike murulapp. Naabruses on väike park, seal käib Betsy pühapäeviti koos isaga. Muudel päevadel on seal pahu inimesi. Ta näitab mulle neegrilapse kujutisega rinnamärki. Sellel on kiri: «Atlanta lapsed on ka meie lapsed». Betsy teab, et tema kodust päevatee kaugusel Atlanta linnas on ikka veel tabamata julmur, kes on mõrvanud parkümmend mustanahalist last. Teleris on sellest pea iga päev juttu.

Lugemise sai Betsy selgeks viienädaks sünnipäevaks. Heidan pilgu avatud raamatule — ennäe, see ju mu lapsepõlvettav, mille sain umbes Betsy-vanusena kapsaksloetud kujul. J. Cooperi «Nahksuka jutud». Osa uhkest ja alistamatust delavaari indiaanihõimust, kelle mehisust ja südameheadust Cooper nii värvikalt on kirjeldanud, elas ju siinsamas naabruses. Valgete valjutajate surve pidid siinsed delavaarid jätma oma kodupaigad ja jahimaad veerohke Delaware'i jõe orus ja ümberkaudsetel lopsaka metsaga kaetud mäenõlvadel. Hõim tõrjuti kauge Oklahoma põualeit-sakulisse madudest kihisevasse poolkõrbe, kus ta hääbus alles hiljaaegu. Ei, Betsy pole ise ühtegi indiaanlast näinud, ehkki mõni üksik siinkandis siiski elavat. Kahekümne miljoni mustanahalise USA elaniku esivanemad, ka Betsy omad, on aga orjadena siia toodud üle ookeani Aafrikast.

Külalistel on aeg minna. Aitäh lahkele pererahvale ja muidugi ka sinule, Betsy! Loe hoolega, kasva tubliks, parema poole püüdvaks inimeseks, selliseks, nagu su isa, ema ja nende sõbrad, kellega sain kokku sellel kevadõhtul Ühendriikide pealinnas.

LEMBIT VALT

UUDISHIMULKELE

MILLISEID MAAVARASID EESTIS LEIDUB?

Eesti tähtsaim maavara on põlevkivi ehk kukersiit, mille varud on päris suured. Põlevkivi leidub Kohla-Järve — Rakvere piirkonnas ja ka Tapa lähedal. Valdav osa kaevandatavast põlevkivist kulub elektrijaamades kütusena ja keemiasaaduste lähteainena.

Tähtsuset teine maavara on fosforiid. Seni kaevandatakse seda ainult Tallinna külje all Maardus. Kasutamata on Toolse ja Aseri leiukohad. Fosforiidist tehakse põlluväetist. Palju on Eestis ka turvast, lubjakivi, dolomiiti, savi, liiva ja kruusa. Veel leidub Eestis mineraalvett. Õige vähe on ka raua-, plii- ja tsingi- maaki, kuid neid ei kasutata.

MIKS NÜÜD PEAB KÕIKSUGU ASJU KOKKU HOIDMA?

Ei ole õige öelda, et nüüd peame kokku hoidma, enne aga võisime raisata mida ja kui palju tahes. Asi on selles, et praegu on kokkuhoid muutunud eriti tähtsaks. Seda mitte ainult meil, vaid kogu maailmas. Eks ole ju nii, et loodus annab meile peaaegu kõik, mida vajame. Loodusest saame toidu ja riietuse, soojuse ja valguse.

Põllumees kasvatab vilja, millest tehakse leiba; kaevur kaevandab põlevkivi, mis suurtes kateldes vee auruks muudab ning elektrigeneraatorid pöörlema paneb. Kindlasti tead veel palju näiteid tuua selle kohta, kuidas inimene loodusvarasid kasutab.

Aga loodus ei ole ammendamatu varaallikas. Taimed, ka vili põllul, vajavad kasvamiseks väetisi. Neid kaevandatakse maapõuest, ning mida rohkem, seda kiiremini väetisevarud otsa saavad. Nii on lood ka naftaga, millest tehakse bensiini; nii on põlevkiviga, nii on rauamaagiga ja teiste maavaradega. Mida rohkem kokku hoiame, seda kauem neid kasutada saame.

Illustreerinud MATI KOTT

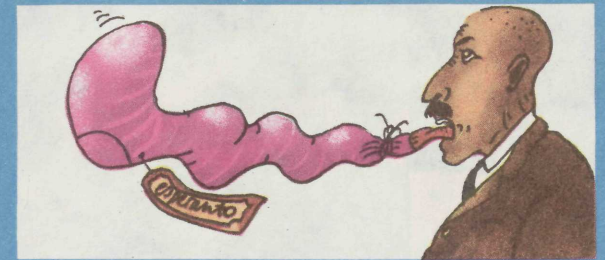
KUI KAUA INIMENE MAGAB?

Kui oled näiteks seitsme aastane ja magad umbes kümme tundi päevas, teeb see kokku pisut rohkem kui tuhat päeva ehk umbes kolm aastat. 70-aastane inimene on maganud umbes 23 aastat, sealjuures rääkinud 13 ja söönud 6 aastat.

KUS ASUB MAAILMA KÕIGE SUUREM JUGA?

Seni arvati, et see on Ameerika Ühendriikide ja Kanada piiril asuv Niagara juga. Igas sekundis langeb seal viiekümne meetri kõrguselt (lumbes sama kõrge on 16-korruselise maja) nii palju vett, et selle mahutamiseks kuluks sada tsisternvagunit.

Hiljuti aga avastati, et maakera suurim juga asub hoopiski ookeani põhjas Austraalia lähedal. Leiti järsak, mille sügavus on 400 meetrit ja pikkus 150 kilomeetrit. See olevat asjatundjate kindlust mööda mitte ainult maakera suurim, vaid ka ainus veaalune juga.

MIS KEEL ON ESPERANTO KEEL?

Esperanto keelt kasutab umbes kaheksa miljonit inimest, ent ühelegi neist pole see emakeel. Esperanto keel on kunstlik, ehk tehiskeel. Selle mõttes välja poola arst Zamenhof 95 aastat tagasi (1887. a.). Et doktor Zamenhof kasutas varjunime ESPERANTO, jäigi see ka tema loodud keele nimeks. Tänapäeval on esperanto kõige tuntum kunstlik keel. Ilmub üle saja esperantokeelse ajalehe ja ajakirja, paarkümmend raadiojaama annavad esperantokeelseid saateid, seda õpitakse paljudes koolides. Eestis arvatakse olevat paar tuhat esperantisti. 1973. aastal ilmus meil «Esperanto keele õpik». Õppimine ei ole raske. Toome mõned näited:

lernanto — õpilane
homo — inimene
viro — mees
virino — naine

knabo — poiss
knabino — tüdruk
patro — isa
patrino — ema

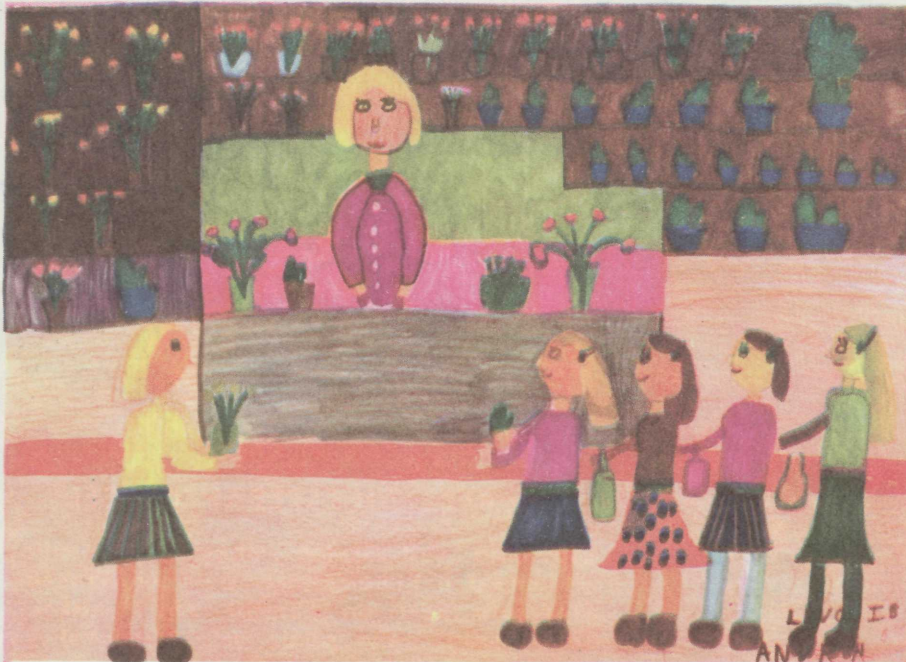

KEVADEL

KEVADEL MUL RÖÖMUS MEEL,
LINNUD SIIS ON KODUTEEL.
JA KUI SINILILLE NÄEN,
ONGI KÄES MU SÜNNIPÄEV!

MAARJA LAAK,
Pärnu 9. 8-kl. Kooli
IIa klassi õpilane

«Lillekaupluses» — joonistanud ANDRA LEVO Tallinna 27. 8-kl. Koolist

MIKI

Mul on kodus väike kassipoeg Miki. Ta on väga energiline ja uudishimulik kass. Talle meeldib palju pahandust teha. Ka meeldivad kassile kotid ja suured keedupotid.

Ühel õhtul jäi keedetud kartuleid einest järele. Ema pani need suurde keedupotti ning unustas kaane peale panemata. Hommikul tahtis ta potist kartuleid võtta, aga kartuleid potis ei olnudki. Kartulite asemel magas keedunõus rahulikku und kiisu ise.

ANU SILLARI,
Pärnu Sanatoorse Metsakooli
III klassi õpilane

METSPARDID

Kogu suve ja sügise elased meil Valgas Pedeli jõe käärus metspardid. Osa neist jäi siia ka talvituma. Pardid on nii armsad ja ilusad. Julged on ka. Kui neile toitu visata, tulevad päris kalda äärde.

Jaanuarikuu algul oli tugev pakane. Jõgi külmus peaaegu igalt poolt kinni. Ainult Pärna puiestee silla juurest oli jõgi lahti ja sinna metspardid kogunetsidki. Neil olid väga rasked päevad. Viisin partidele sageli süüa ja alati nägin seal ka feisi inimesi toiduga.

Nüüd on ilmad soojemad ja pardid tunnevad end hästi.

PEETER SAAR,
Valga 2. 8-kl. Kooli
II klassi õpilane

MARI SUUR ÕUN

Tädi tuli Marile ja Marjule külla. Ta tõi kaasa kaks õuna, ühe Marile, teise Marjule. Marju söi oma õuna ära. Mari hoidis homseks, et kooli kaasa võtta.

Hommikul läks Mari kooli. Ta pani oma õuna esimeseks tunniks lauale, et kõik näeksid. Teisel vahetunnil hakkas Mari õuna sööma. Kõik lapsed sagisid Mari ümber ja tahtsid õuna saada. Äkki jooksis võõras poiss Marile otsa ja õun kukkus maha. Nüüd ei saanud õuna ei Mari ega teised lapsed. Õun läks mustaks ja Mari pidi selle prügikasti viskama.

MARIS MAKKE,
Keila Algkooli
IIIc klassi õpilane

KES ON TÄHTSAM

Elas kord üks kopter. Tal oli väike propeller ja suur propeller. Kord läksid nad vaidlema.

«Mis tähtsust sul on, sa oled ju nii väike ja pealegi kopteri sabas,» ütles suur.

«Väike, aga hoian kopteril õiget suunda,» vastas väike.

«Hoiad küll, kuid kui mind poleks, ei seisaks sina ega kopter õhus,» sõnas suur.

Siis tuli kopterijuht ning pani mootori mürisema. Kopter tõusis õhku.

«Vennas,» ütles suur propeller, «sa oled tõesti tähtsam kui mina.»

«Oh, mis sa nüüd,» vastas väike.

Kumb siis oli tähtsam?

JÜRI KULLI,
Tallinna 2. Keskkooli
IIb klassi õpilane

Mis rahvustest on need lapsed!

HAKKAME MÄNGIMA RAHVASTEPALLI!

MÕELDA VAID, ET ÜKS NEIST ON KUNINGAPOEG...

AGA MILLINE?

MIS LILLED NEED KÜLL ON?

Joonistanud ELLE TIKERPÄE

Esikaanel NAIMA NEIDRE joonistus
«Aprill! Aprill!»

ELKNO Keskkomitee ja ENSV Pioneerioranitsiooni Nõukogu lasteajakiri «Täheke» nr. 4 1982. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. EKP Keskkomitee Kirjastus. Toimetuse aadress: Tallinn 200 101, Pärnu mnt. 67-a. Toimetus käsikirju ei tagasta.

Kolleegium: E. Haamer, V. Koikas, E. Mardi, H. Mänd, A. Piirma, J. Pirita, H. Rattiste. Telefonid: peatoimetaja E. Mardi 681-495, vastutav sekretär J. Pirita 681-497, vanemtoimetaja J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja J. Tammsaar 681-400, toimetaja A. Jürgens 681-538, toimetaja V. Variksaar 681-496, sekretär 681-400.

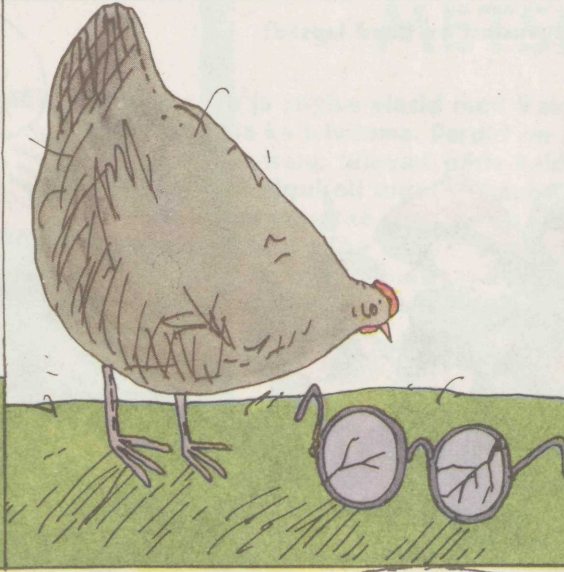
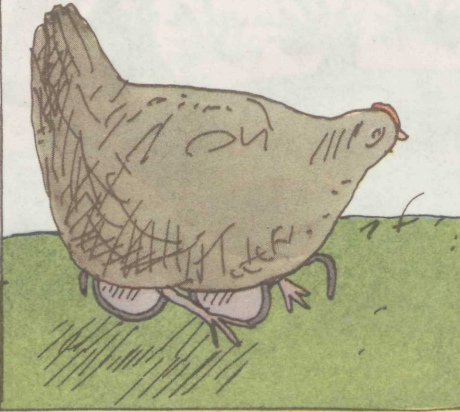
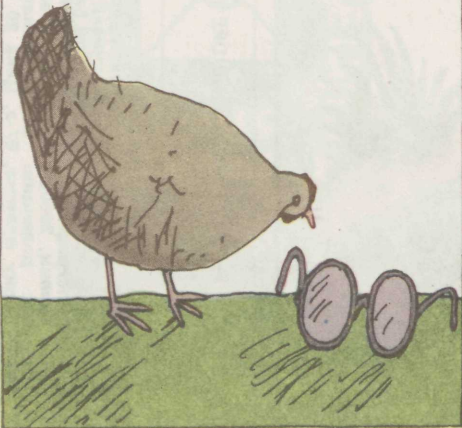
Laduda antud 01.03.1982. Trükkida antud 19.03.1982. Trükiarv 75 000. Offsetpaber nr. 1, 60x90/8. Trükipoognaid 2. Arvestuspognaid 2,92. Tingivärvitoimiseid 8,0. MB-01528. Tel. limise nr. 808. EKP Keskkomitee Kirjastuse trükkikoda. Tallinn 200 090. Pärnu mnt. 67-a.

Детский журнал ЦК ЛКСМ Эстонии и Совета Пioneерской организации Эстонской ССР «Тäheke» («Звездочка»). На эстонском языке. Выходит один раз в месяц. Типография Издательства ЦК КП Эстонии. Таллинн, 200090, Пярну маantee, 67-а. Адрес редакции: ЭССР, Таллинн, 200 101, Пярну маantee, 67-а. Цена 20 коп. Объем 2 печ. листа. Заказ 808. Тираж 75 000.

HIND 20 KOP.
ИНДЕКС 78231

A PRILLID

Joonistanud PRIIT PÄRN

